

visar till att »sjön har en ytterst oregelbunden form med många djupt in i landet inträngande vikar, hvilken tydligen gifvit upphof till namnet». Sannolikare är väl emellertid, att namnets innebörd får sökas i den riktning som Bugge gjort: »den besvärliga, den farliga sjön».

Om formen **turuknapi**, med parasitvokal, se A. Kock, *Svensk ljudhistoria* 4, s. 427 f. och R. Kinander Sm 10. Intressant ur språkhistorisk synpunkt är formen **mukin**, med genomfört **u**-ljud (jfr A. Kock a. a. 1, s. 60, *Umlaut und Brechung*, s. 186, 200; Ad. Noreen, *Altschwedische Grammatik* § 65).

Att runsten blivit rest över en man, som omkommit genom drunkning, finns flera exempel på: Sö 83, L 553 Näsby, Odensala sn (Uppl.), L 1406 Nöre, Dalums sn (Västergötl.). *Harmdauð mykinn* står i viss mån självständigt, som en apposition till den föregående satsen *hann drunknaði i Bagi*; men det kan givetvis ock uppfattas som en innehållsackusativ till *drunknaði*. För uttrycket *harmdauð mykinn* jfr Sö 55 *var til Ænglands ungr drængr farinn, varð þa hæima at harmi dauðr*.

Bugge tillbakavisar med rätta Brates förslag att uppfatta senare delen av inskriften som versifierad.

319. Sannerby (nu Stäringe), Årdala sn, Villåttinge hd.

Pl. 160. Pl. 13: B 824.

Litteratur: B 824, L 912. — Ransakningar 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta Sudermanniae, Vita Theodorici*, s. 489; P. Dijkman, *Historiske Anmærkninger* (1723), s. 141 f.; O. Celsius, *Svenska runstenar* (Fm 60) 1, s. 343; N. R. Broeman, *Sagan om Ingvar Widtfarne* (1762), s. 168; E. M. Fant, *Samling om Södermanland* (hs S 113 i Uppsala Univ.-Bibl.); J. H. Schröder, *Södermanlands Fornminnen* (hs S 115 i Uppsala Univ.-Bibl.); E. Brate och S. Bugge, *Runverser* (ATS 10: 1), s. 189.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 824); Brate 1898 (ATA).

I *Ransakningarna* omtalas följande »Gambla Monumenter vthi Åhrdala och Forssa. 1. Finnes en steen högh ståendes wijdh Stäringe Stall, medh Runebookstäfwer; den Öfwerst Dalebärg besichtigat hafwer. 2. Wijdh Sannerby i Åhrdala Sochn, står en steen, wijdh pass 1 1/2 aln högh, medh Runebookstäfwer och stort Kors mitt på emällan bookstäfverna . . . » Den senare stenen omtalar Peringskiöld på följande sätt: »På Sannerby backe i Åhrdala Sochn, hafver iag 10 Åhr sedan igenfunnit en lijten Runsteen af marmorachtigt ämne i hedna tijder uthuggen uthi en Skiöldz form med den store Thors och Odens märke . . . » Dessa äro de enda uppgifter, såvitt jag känner, om stenens ursprungliga plats. Vad som menas med »Sannerby backe» är icke så lätt att närmare bestämma, men uttrycket »wijdh Sannerby» visar, att platsen får sökas icke långt från Sannerby by. Någon gång under 1700-talet har stenen blivit flyttad till Stäringe. Prästen Olof Thavenius omtalar den i sin redogörelse för Årdala fornminnen 1799 (i Fants *Samling om Södermanland*): »vid Sannerby, nu mera flyttad till Stäringe». J. H. Schröder säger i *Södermanlands Fornminnen*, sedan han omtalat Stäringe-stenen (Sö 320): »Här fann jag ock en annan märkelig Runsten som dock sluteligen fanns reda på i Bautil N° 824, således flyttad från Sanneby till Stäringe Begge Runstenarne, som nu voro vårdslöst lagde vid sjöstranden ämnade ägaren låta uppresa på något tjenligt ställe vid gården, hvartill jag styrkte ju förr ju häldre.» År 1882 funnos båda runstenarna »stående i en bergbacke bakom smedjan», kallad Stallberget, ett stycke NV om herrgården och ej långt från stranden av sjön Uren. Enligt en sägen skulle de tidigare ha stått på Kumlabacken rakt N om gården, mellan vägen till Årdala och Urens sydöstra strand. På begäran av överdirektören Elis Sidenbladh medgav Riksantikvarien detta år stenarnas flyttning till en lämpligare plats i västra delen av parken (brev från E. Sidenbladh till Riksantikvarien ^{30/7} 1882, ATA).

Granit. Höjd 0,80 m., bredd (nedtill) 0,62 m. Den ristade ytan är slät och jämn. Det förefaller icke osannolikt, att stenen fått sin ovala form genom huggning, i så fall med kristna gravstenar som förebild. Möjligen har den varit gavelhäll i en gravkista. Både till formen och till det sätt varpå runorna ha anbragts utmed den övre kanten, liknar den runstenen från ön Berezan utanför Dnjeprs mynning (T. J. Arne i *Fornvännen* 1914, s. 44 f.) — i inskriften betecknas minnesvården som **hualf** — och stenarna från Häggesleds kyrkogård i Västergötland (B 987, T 15—18). — Någon draxlinga finnes icke. Inskriften följer stenens ovala kantlinje, från vänstra hörnet i en båge uppåt och nedåt höger. Av den yttre ramlinjen finnas endast ett par små stycken, och mycket mera har säkerligen aldrig varit ristat; runorna ha begränsats av stenens ytterkant. Inskriften fortsätter i en rak rad tvärs över stenen nedtill. På det ovala fält, som härigenom uppkommer i stenens mitt, stå tvenne kors, som sålunda starkt dominera intrycket. Ristningen är tydlig och väl bevarad.

Inskrift:

: finipr : kiarpi : kuml : paisi : eftir : kairbiurn : fapur sin : || : han uarp : tauþr uestr

Finnviðr(?) gærði kuml þessi æftir Gæirbiurn, faður sinn. Hann varð dauðr vestr.

»Finnvid(?) gjorde detta minnesmärke efter Gerbjörn, sin fader. Han blev död västerut.»

Till läsningen: Icke stungna äro 4, 42 i, 7, 27 k. Däremot äro säkert stungna 22 och 57 e. I huvudinskriften (1—43) ha **a-** och **n-**runor dubbelsidig bst. I tillägget (44—60), som står på mittfältet utan ramlinjer, ha **a-**runorna (45, 48, 52) bst endast t. v., **n-**runan (46) endast t. h. — Peringskiöld: 22 **a**; sk. . efter 30 **n**, 57 **i**. — Brate: 22 **e**, 57 **e**.

19 **i** har nu inga bst. Men kanten av stenen förefaller här vara skadad efter ristningen, och det är därför icke uteslutet, att runan ursprungligen har varit **t**, sålunda **patsi** 'detta'. Jfr Sö 47 **kiarpi : kuml : pat : si**. **paisi** måste tänkas återge ett pl. *þessi*, jfr Sö 103 **kirpi · kuml · pisi** m. fl. Men ristningen **ai** för enkelt *e-* eller *æ-*ljud är ovanlig (se nedan Sö 367), och måhända är det naturligare att här antaga, att en runa har blivit skadad.

1—6 **finipr** återger snarast, såsom Bugge framhåller, mansnamnet *Finnviðr*, som synes ha varit rätt vanligt under vikingatiden och medeltiden (se Sö 190). Men man kan givetvis också med Brate tänka på ett kvinnonamn *Finn(h)æiðr*; så vitt jag vet, är dock detta icke förut belagt. Om *Gæirbiurn* se ovan Sö 213.

Om ordet *kumbl* se ovan Sö 296.

320. Stäringe, Årdala sn, Villåttinge hd.

Pl. 160. Pl. 13: B 823.

Litteratur: B 823, L 913. Ransakningar 1667—84; J. Peringskiöld, Fl 5: 5, bl. 30, Monumenta Sudermanniae, »Monumenta Territorii Wilattung», (Provblad till Antikvitetsarkivets planerade runverk); O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 332; O. v. Dalin, Svea Rikes Historia 1 (1747), s. 391 f.; N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 97 f.; E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 189 f., 407; Yngvars saga víðförla, utg. av E. Olson (1912), s. 60.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 823); Brate 1898 (ATA).

Av Stäringe-stenen finnes en utförlig behandling av Peringskiöld. Handskriven ingår den i *Monumenta Sudermanniae*; en del av den (t. o. m. Tjodolfs vers om konung Yngvar) har blivit uppsatt på tvenne provblad, med rubriken »Monumenta Territorii Wilattung», avsedda att utgöra början till en edition av Södermanlands runstenar.¹ Då den för runforskningens historia har ett visst intresse, må texten här in extenso anföras.

¹ Se härom H. Schück, *Kgl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien*, bd 4, s. 169.